

BIBLIOTEKS BLADET

VISSEL- BLÅSAREN

Att lyfta fram
problemen kostade
hälsa och karriär.

FÖRTROENDET HAR SKADATS

Turbulensen väcker
frågor hos svenska
Ifla-medlemmar.

IFLA-NUMRET

Rädsla och avsky i Haag

*Biblioteksvärlden skulle
moderniseras. I stället
blev det kaos.*

FÖRFATTARSÖK

Ny tjänst för att boka författare

Med BTJ:s nya tjänst Författarsök blir det lättare att skapa möten mellan författare och läsare. Använd Författarsök för att hitta de författare som just era besökare vill möta.

Skicka en kostnadsfri bokningsförfrågan redan idag!

forfattarsok.btj.se

BIBLIOTEKSBLADET / nr 4 2022
Ifla-numret

10 Vad händer på
huvudkontoret
i Haag?

40

Tidigare
Ifla-ord-
föranden
Alex Byrne
om en robust
organisation
som klarat
kriser förr.

6
FÖRORD / IFLA-NUMRET

10
EN RESA TILL TYSTNAD
OCH RÄDSLÅ

24
DETTA HAR HÄNT

26
EN CHEF I OTAKT
MED TIDEN

30
INTERVJU: ATT PÅTALA
PROBLEMEN KOSTADE
HÄLSA OCH KARRIÄR

36
ENKÄT: FÖRTROENDET
SVIKTAR BLAND SVENSKA
IFLA-MEDLEMMAR

40
ESSÄ: IFLA HAR KLARAT
TIDIGARE KRISER

48
AGENDA: UTVALT FRÅN
BIBLIOTEKSBLADET.SE

50
SISTA ORDET:
GENERALSEKRETERAREN
TACKAR FÖR SIG

30
Suzanne Reid
dokumenterade
händelserna på
Iflas huvudkontor.

24
Detta har
hänt sedan
2016.

MEDVERKAR I NR 4/2022

Foto: Niklas Nyman

Lisa Bjurwald, reporter

DEN PRISBELÖNTA journalisten och författaren Lisa Bjurwald har skrivit numrets reportage om krisen inom den internationella biblioteks-federationen Ifla.

Bjurwald är författare till böcker som *BB-krisen*, *Europas skam*, *Gärningsmannen är polis*, *Skrivbords-krigarna*, med flera.

Hon är också chef för nygrundade fackboks-förlaget Bite the Bullet Press.

Härnäst är hon aktuell med reportageboken *Slava Ukraini!* (januari 2023), där hon skildrar de ukrainska kvinnornas motståndskamp under det storkrig som kommer att präglade Europa och världen under många år framöver.

Chefredaktör & ansvarig utgivare
Thord Eriksson
thord@biblioteksbladet.se

Art Director
Christian Williamsson [A4]

Webb/reporter
Annika Clemens
annika.clemens@a4.se

Medarbetare i detta nummer
Lisa Bjurwald, Alex Byrne, Karin Linder,
Tzenko Stoyanov, Ezilda Péliissier.

Omslag: Tzenko Stoyanov

Prenumeration på BBL
För medlemmar i föreningen ingår BBL i medlemsavgiften. 350 kr för enskild medlem (heltidsstuderande och pensionärer 175 kr). Övriga (inom Sverige) betalar 550 kr (utom Sverige 700 kr).

Tryck
Norra Skåne Offset, Hässleholm
ISSN: 1651-5447

Produktion
A4 Text & Form AB producerar Biblioteksbladet/Biblioteksbladet.se för Svensk biblioteks-förening. Redaktionen förbehåller sig rätten att korta och redigera manus. För obeställt material ansvarar ej.

Annonskontakt
Victoria Pettersson
victoria.pettersson@mediakraft.se
0735-11 81 79

Moms utgår ej.

Biblioteksbladet är TS-kontrollerad.

www.biblioteksbladet.se

Väck läslusten med lättläst!

Vinnare av
Lättlästpriset
2022

Sommaren på Österlen

Jan är beredd på tristess när han en sommar på 60-talet följer med sina föräldrar till huset de hyrt. Men så möter han Ivar och får istället en sommar fylld av hyss, skrap-sår och äventyr. Är ryktena om de som bor i

trakten verkligen sanna? Pojkarna ska ta reda på sanningen på egen hand. *Sommaren på Österlen* är Mikael Bergstrands första bok på lättläst.

Fest med förhinder

Rolf och Ingrid drömmer om en trädgårdsfest till Ingrids födelsedag. Men hur ska det bli fint när grannen vägrar städa sitt skrotupplag till trädgård? Och hur ska de hinna nu när Ingrid inte längre är hemmafru. Kommer det alls bli en fest?

Fest med förhinder är varm feelgood från 60-talets svenska landsbygd.

En jul tillsammans

Det är december och Maj och Lennart njuter av sitt första gemensamma julstök. Men Maj kan inte sluta tänka på det där Lennart sa på första advent. Om att de kanske skulle ta och gifta sig. Nog är de för gamla för det? Boken är en fristående uppföljare till *Sköna Maj* som har lovordats som högläsningsbok och som vann Lättlästpriset i år.

Odlas grönsaker inne

Du behöver varken ha trädgård eller balkong för att kunna odla. Det räcker fint med en solig fönsterbräda. *Odlas grönsaker inne* berättar väldigt tydligt i text och bild hur du kan odla till exempel tomater och basilika inomhus.

Nominerad
Årets Trädgårds-
bok 2022
Stockholms
Gartnersällskap

Svensk biblioteks-förening är en ideell förening med uppgift att främja svenskt biblioteksväsen. Biblioteksbladet speglar föreningens verksamhet, åsikter och ställningstaganden men har också till uppgift att väcka egen debatt genom att ge utrymme åt andra åsiktsyttringar. Tidningen har en fri och självständig roll och bedrivs med tryckfrihetsförfordningen som grund.

Finns att köpa i nätbokhandeln och på ll-forlaget.se

LL-FÖRLAGET
Lätt att läsa. Lätt att förstå.

Tomt prat om yttrandefrihet. Många väntar sig mer av en global biblioteks- organisation.

I april meddelade styrelsen för Ifla att generalsekreteraren Gerald Leitner skilts från sina arbetsuppgifter. Samtidigt cirkulerade ett mejl från en styrelseledamot som vittnade om en giftig atmosfär på den internationella biblioteks-federationens huvudkontor i Haag och att det därför genomförts oberoende utredningar av personalens situation. Ledamoten krävde styrelseordförandens avgång.

Vad pågick egentligen?

För varje journalist hade det varit tjänstefel att inte ställa frågan.

Det har krävts stora ansträngningar för att överhuvudtaget få några svar.

Ett av Iflas kärnvärden stöder sig på artikel 19 i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna:

Var och en har rätt till åsiktsfrihet och yttrandefrihet. Denna rätt innefattar frihet att utan ingripande hysa åsikter samt söka, ta emot och sprida information och idéer med hjälp av alla uttrycksmedel och oberoende av gränser.

DET BORDE VARA lätt att komma till tals med en organisation som har dessa ord inympade i sin identitet. Men sedan Biblioteksbladet publicerade den första artikeln om turbulensen inom Ifla har det uttalade stödet för artikel 19 i praktiken mest liknat tomt prat.

Vacker kosmetik som ledande Ifla-företrädare verkar förhålla sig oroväckande flexibelt till.

Konsekvent har de avstått från att svara på frågor. I stället för att skingra oklarheter har det gjorts försök att förmå Svensk biblioteksförnings generalsekreterare Karin Linder att gripa in och stoppa artiklar i Biblioteksbladet, som föreningen äger.

”Gör jag inte det hotar avsändaren att vända sig till en advokat”, skrev hon i sin krönika i förra numret.

Många väntar sig nog mer av världens ledande biblioteksorganisation.

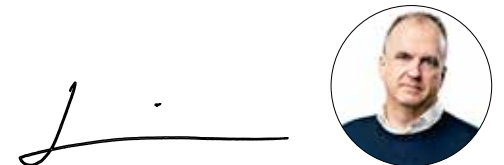
OM PRINCIPEN om åsikts- och yttrandefrihet tagits på fullt allvar skulle nuvarande och före detta Ifla-medarbetare inte frukta repressalier och därför dra sig för att berätta om sådant de upplevt på jobbet.

Ägaren till en redaktionellt oberoende tidning skulle inte utsättas för hot om rättsliga åtgärder.

Och federationens ledning och styrelse skulle svara på berättigade frågor.

Det här numret av Biblioteksbladet ägnas åt situationen inom Ifla. Bilden av en dysfunktionell organisation tonar fram, där avlägsnandet av en ledande person knappast kommer att vara tillräckligt.

Det krävs förmodligen betydligt mer för att Ifla ska läka.

Thord Eriksson | Chefredaktör och ansvarig utgivare

BIBLIOTEKS
DAGARNA 2023

Linköping 24–25 maj

öppenhet

Anmälan öppnar i december
biblioteksforeningen.se

Svensk
biblioteksforening

Rädsla. Sjukdom. Tystnad.

TEXT LISA BJURWALD ILLUSTRATION TZENKO STOYANOV

Vad händer inom Ifla? Journalisten Lisa Bjurwald åkte till Haag där biblioteks-federationens huvudkontor ligger. Hon fann en kompakt tystnadskultur och en skräckslagen organisation utan förtroende för sin ledning.

S

taden Haag leder tankarna till Slobodan Milošević och andra krigsherrar som släpats framför skranket i den Internationella brottmålsdomstolen. Iflas generalsekreterare Gerald Leitner har inte begått några krigsbrott och förhandlingen där han utgör den ena parten ska äga rum i arbetsdomstolen.

Men omdömena om honom är inte direkt smickrande från de tidigare och nuvarande personer med Ifla-kopplingar som valt att tala ut om Leitners styre.

Bland de som omhuldat honom låter det enligt källor inifrån Ifla rakt motsatt: ”Fantastisk”, ”strålande” och, just det – ”karismatisk”.

GERALD LEITNER tillträdde sin tjänst hos Ifla 2016 efter att ha rekryterats från motsvarande roll i Österrike, där han prisats för sitt arbete. Han för med sig en rikedom av erfarenheter, hette det då. Ifla lyfte fram hans roll som tidigare ordförande för paneuropeiska European Bureau of Library Information and Documentation Associations (Eblida), hans över 25 år inom

biblioteksvärlden och hans erfarenhet av den globala bibliotekssfären. Gerald Leitner framstod som den perfekta kandidaten för uppdraget.

Men relativt snart gick det utför. I april i år meddelade Ifla via ett kortfattat pressmeddelande att generalsekreteraren skiljts från sitt uppdrag med omedelbar verkan:

”Den enda möjliga lösningen på den nuvarande situationen”, enligt styrelsen.

Uppsägningen var kulmen på en turbulent tid som sträckt sig över flera år. Arbetsmiljön på Iflas högkvarter i Haag ska ha varit mycket problematisk. Vissa ur personalen har beskrivit den som ”giftig”. Hösten 2021 uppmanade ett 20-tal före detta anställda Ifla att agera. Utredningar tillsattes.

FÖRHANDLINGEN Leitner vs. Ifla ska inledas klockan elva en torsdag i början av oktober. Haag, säte för Nederländernas regering och hundratals internationella organisationer, kunde inte vara mer annorlunda än den livliga huvudstaden Amsterdam. Stora delar av stadens centrum utgörs av anonyma skyskrapor och glasbyggnader. Liksom i Bryssel bidrar den internationella närvaron till att man hör språk som brittiska, spanska, italienska och amerikanska på gatorna. En typisk ”portföljstad” vars svårgenomträngliga fasad ska visa sig mycket passande för en granskning av den internationella biblioteksfederationen.

Jag har rest ned från Stockholm och är på plats 50 minuter innan förhandlingen ska äga rum. Det är en stormig höstdag och folk skyndar in genom domstolens tunga portar och vidare till de obligatoriska väskkontrollerna. Det är lång kö till metalldetektorerna och paraply efter paraply staplas på rullbandet. Ingen från

»Personalen har inte gått frivilligt utan tvingats bort. Målet är en utrensning av alla som varit kritiska.«

Ifla syns till, däremot är den stora domstolsbyggnaden full av advokater, åtalade och målsägande som stressar runt mellan rättssalarna. Jag förser mig med kaffe från den lilla kafeterian. Klockan tickar.

MÅNGA FRÅGOR återstår nu när Gerald Leitner har skiljts från sitt uppdrag. En av de viktigaste: Stichting Ifla Global Libraries, SIGL, är Iflas stiftelse (baserad på samma adress och med flera tidigare Ifla-ordförande i styrelsen) grundad 2016 för att hantera miljonerna som donerats av amerikanska Bill & Melinda Gates Foundation, världens största välgörenhetsstiftelse. Anmärkningsvärt nog är Leitner fortfarande generalsekreterare för SIGL.

Hur kan han tvingas bort från den ena stolen, men sitta kvar på den andra?

Är han genom sin position inom SIGL i praktiken lika inflytelserik som tidigare?

Kommer han att tilldelas den jättesumma på 1,5 miljoner euro som hans ombud uppges kräva i skadestånd för avskedandet?

Det visar sig att Gerald Leitners uppsägning inte ska ha gått rätt till. Ifla har inte följt holländsk lag, enligt uppgifter till Biblioteksbladet. Det har försatt Ifla i en position där han kan kräva skadestånd. Enligt källor anser den uppsagde generalsekreteraren att Ifla har agerat som en dålig arbetsgivare. Styrelsens *treasurer*, ungefär ekonomiansvarig eller kassör, har därför rekommenderat att man erbjuder honom ekonomisk kompensation.

I OKTOBER NÄR DETTA skrivs är Gerald Leitner sjukskriven och befriad från sina arbetsuppgifter. Ifla befinner sig alltså i limbo vad gäller chefskapet.

– Hans kontrakt ger honom full lön

under första årets sjukskrivning och, tror jag, 70 procent under ett eventuellt andra år, säger en insatt källa.

Frågan blir därmed om Ifla kan tillsätta en ny generalsekreterare under Leitners sjukskrivning – oaktat frågorna om hur tillsättningen kommer att ske, och vilka personer som kan komma i fråga.

Ett läckt internmejl visar att Gerald Leitner sjukskrev sig den 3 mars i år. Men mötet där styrelsen beslutade att skilja honom från hans tjänst hölls inte förrän nästa dag, den 4 mars. Forsåg någon honom med information som fick honom att sjukskriva sig? Enligt holländsk lag är det nämligen betydligt svårare att säga upp en person som är sjukskriven än en som inte är det.

EN ANNAN CENTRAL fråga rör Iflas internkultur och de anställdas mående. Om ledningen fortfarande är trogen den chef som ska ha satt skräck i huvudkontoret och trakasserat personalen, hur ska en föränd- ➤

Det här är Ifla

♦ Ifla – International Federation of Library Associations and Institutions – grundades 1929 och har drygt 1500 medlemmar i över 150 länder i alla världsdelar.

♦ Organisationens vision är en för- enad, global bibliotekssektor som bidrar till läskunniga, informerade och delaktiga samhällen. Detta ska uppnås genom att inspirera, stärka och länka samman denna sektor.

♦ Bland medlemmarna dominerar institutioner (56 procent), enskilda individer (33 procent) och nationella biblioteksorganisationer (9 procent). Dessa återfinns främst i Europa (44 procent). Därefter följer Nordamerika (24 procent), Asien och Oceanien (18 procent), Afrika söder om Sahara (5 procent), Latinamerika och Karibien (5 procent) samt Mellanöstern och Nordafrika (4 procent).

- ring av arbetsklimatet vara möjlig? Är ledningen ens intresserad av en förbättring? Många menar dessutom att Gerald Leitner inte har varit ensam bland cheferna om att skapa en dålig atmosfär.

Flera tidigare och nuvarande anställda på Iflas huvudkontor på Prins Willem-Alexanderhof 5 i centrala Haag, en adress de delar med bland annat Kungliga biblioteket och Barnboksmuseet, jämför Gerald Leitner med djur. Några liknar honom vid en tupp i den kvinno-dominerade biblioteksvärlden, där han ska ha njutit av att sprätta runt i ensamt majestät. En av källorna är noggrann med att påpeka att "hönorna" inte är korkade. Tvärtom är kvinnorna i Leitners sfär högutbildade och intelligenta, vilket säger något om hans förmåga att charma vem som helst.

En annan person beskriver Gerald Leitner som ett lejon som alltid stuckit ut i den stilmässigt mer blygsamma biblioteksvärlden, med sin imponerande gråsprängda kalufs, välskräddade kostymer och nyputsade skor av italienskt läder:

– Han doftar makt och pengar, som det heter i en kioskroman.

MEN ATT EVENTUELLT besitta egocentriska drag är inget brott. Vad exakt har den uppsagde generalsekreteraren gjort som är så hemskt, att anställda uppges ha slutat och sjukskrivit sig i strida strömmar?

– Först och främst är det inte bara han, utan cheferna i hans närhet, säger en källa med direkt insyn som efter lång mejl- och telefonkontakt slutligen har gått med på att träffas fysiskt på en restaurang. Vi kan kalla personen, som är värtalig, engagerad och mycket trovärdig, för det könsneutrala Kim.

»Ifla drivs av vänskaps-korruption och de har hållhakar på de flesta internt för att kunna kräva deras lojalitet.«

– Och personalen har inte gått frivilligt utan tvingats bort. Målet är en utrensning av alla som har varit kritiska mot ledningen. Inklusive mig.

Varför har ni varit kritiska?

– Ifla drivs av vänskapskorruption och de har hållhakar på de flesta internt för att kunna kräva deras lojalitet. Det gör att många är skrämda – och tysta.

BIBLIOTEKSBLADET HAR tidigare rapporterat om att två utredningar av arbets-klimatet ska ha genomförts av externa konsultbyråer. En person avslöjar att den ena utredningen endast gjordes tillgänglig för styrelseledamöter som fysiskt befann sig i Haag i mars 2022. Efter läsning på plats fick de lämna tillbaka dokumenten.

I utredningen ska Gerald Leitner ha friats från misstankar om trakasserier, mobbning och liknande. Enligt samma person ska utredningen i fråga dock endast ha friat honom från en enskild vissel-blåsares anklagelser, vilket är en viktig distinktion: långt fler anställda än så har höjt rösten.

Jag frågar min källa Kim, för att vara på den säkra sidan: existerar de här utredningarna? ►

- – Jo, och det är nästan det värsta, svarar hen. Vi talade ut och samarbetade med konsulterna, vi berättade allt för dem. Sedan ignorerades det, och styrelsen hävdar att det inte finns några bevis för trakasserier och tystnadskultur. Det är helt otroligt.

FLERA KÄLLOR bekräftar att ett stort antal nuvarande och tidigare Ifla-anställda vittnat i detalj för de externa konsulterna om Gerald Leitners beteende och arbetsplatsens skadliga kultur. Men Iflas ledning har valt att mörklägga resultatet av utredningarna. I ett läckt mejl daterat 3 mars från den danska styrelseledamoten Kirsten Boelt, brittiska diton Ayub Khan och Perry Moree, tidigare treasurer som nu lämnat med hänvisning till hälsoskäl, uttrycker de tre sin bestörtning över utredningarnas slutsatser.

Till skillnad från Iflas officiella ståndpunkt har det aldrig rätt några tvivel internt om vad konsulternas granskningar landat i:

”Deras slutsatser, som är resultatet av de (24) intervjuerna, stöder helt och fullt de slutsatser som nämndes i den tidigare rapporten från Van den Brekel Advocaten”, skriver de tre dåvarande styrelseledamöterna.

”Det är en mycket mörk bild som tecknas, med en organisation i totalt nödläge, med många mycket olyckliga anställda och ... en ’kultur av rädsla’, vilket i vissa fall resulterat i allvarliga hälsoproblem och folk som överväger att lämna Iflas huvudkontor. Ord som ’giftig’ och ’otrygg’ används ofta för att beskriva arbetssituationen på Iflas huvudkontor. Situationen har pågått under fem års tid.

Nästan alla intervjuade anställda

anser att omedelbar förändring är nödvändig, men de har inget förtroende för generalsekreteraren [Leitner] (nästan hälften av dem anser att han bör ersättas, eller åtminstone inte vara ansvarig för det dagliga arbetet inom organisationen) eller för ledarskapet hos de tre cheferna. Arbetsbelastningen beskrivs som ’sinnessjuk’. ...

Vi tre anser att situationen är extremt allvarlig och att Iflas rykte kan skadas svårt av en lång period av ignorering av allvarliga förhållanden på Iflas huvudkontor. Vi tror starkt att omedelbart agerande är nödvändigt. ...”

Är processen Leitner vs. Ifla en chans för er som drabbats av allt detta att få upprättelse?

– Det hade ju kunnat vara det, men Ifla representeras av en person som står Leitner mycket nära, svarar Kim. Så det är bara ett spel för gallerierna, precis som med allt annat Ifla gör.

DEN PERSON, som enligt samstämmiga källor står Leitner mycket nära, är styrelseordförande Barbara Lison – den enda i styrelsen som motsatte sig att befria honom från hans arbetsuppgifter.

Hur kan Leitner sitta kvar i stiftelsen (SIGL) som hanterar miljonerna från Bill & Melinda Gates Foundation, samtidigt som han har fått lämna tjänsten som Iflas generalsekreterare?

– Därför att man har gjort samma sak där som på huvudkontoret: rensat ut de som är kritiska, svarar Kim. När ledningen fått den öppna frågan från personalen om varför Leitner inte fått lämna SIGL:s styrelse, har de bara viftat bort frågan, eller vägrat att svara. Det är för övrigt ett vanligt förfarande inom Ifla – att helt ►

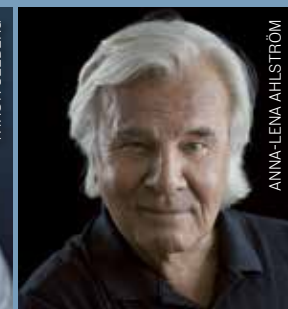
Litteraturbåten

22 mars 2023 kastar vi loss!

Följ med på Vi:s Litteraturbåt, en kryssning där de just nu bästa författarna möter den trevligaste publiken. Du äter gott, lyssnar på sju spännande författare, får möjlighet att köpa signerade böcker och kan strosa ett par timmar i Helsingfors. Ta med kollegerna, bokcirkeln, partnern, vännen eller unna dig egen tid!

THRON ULLBERG

ANNA-LENA AHLSTRÖM

THRON ULLBERG

SARA MACKEY

Anna Laestadius Larsson • Jan Guillou • Balsam Karam • Ia Genberg

SARA MACKEY

KHIM EFRANSSON

STEFAN TELL

Helena von Zweigbergk • Johannes Anyuru • Nils Håkanson

Mer information på [vimedia.se/litteraturbaten2023](https://www.vimedia.se/litteraturbaten2023)

Boka nu!

RING TALLINK SILJA: 08-666 33 33.

PRIS: Från 2 295 kr/person, del i C4-hytt.

I PAKETET INGÅR: Föredrag, hytt i 2 nätter, 1 buffémiddag inkl. dryck (vin, öl eller vatten), 2 frukostar och förmiddagsfika dag 2. Annat middagsalternativ kan bokas.

Båten avgår 16.45 den 22/3 från Värtahamnen i Stockholm och är åter kl 10.00 den 24/3.

www.vimedia.se | www.tallinksilja.se

- enkelt inte svara på frågor som upplevs som negativa eller besvärliga.

Interna dokument visar att SIGL:s stadgar ändrats efter personalens kritik mot Gerald Leitner. Bland annat har Ifla fränkopplats och nu är det SIGL som står som arbetsgivare på vissa anställdas kontrakt. Ingen vi talar med kan förklara varför, utöver att konstatera att Iflas stiftelse SIGL verkar få en allt tyngre roll.

Ordförande i SIGL är Glòria Pérez-Salmerón, ordförande för Ifla 2017–19. Pérez-Salmerón uppges också stå Gerald Leitner mycket nära.

Det är inte bara anställda som drabbats av tystnadskulturen, säger Kim, utan även styrelseledamöter:

– De i styrelsen som vågat vara öppna med sanningen om olika styrelsebeslut – som de otroliga löneökningarna för generalsekreterare Leitner – har hotats med juridiska åtgärder.

Det fåtal styrelseledamöter som yppade sin oro över Iflas arbetsmetoder fick stå ut med att bli skrikna åt, berättar en annan person inifrån:

– Gerald Leitner hade en särskild gest där han uppgivet lade huvudet i händerna, som om de övriga var riktiga jävla idioter. Så jag tror att det fanns ett inslag av hotfullhet där. Men han var också omgiven av en slags kult bland de seniora personerna. De tyckte att han var helt fantastisk.

DET VISAR SIG att Gerald Leitner har haft en rekordartad löneutveckling under sin tid vid Iflas roder. Hans företrädare ska ha fått ungefär 100 000 euro i lön per år. När Leitner tillträdde 2016 fick han runt 158 000.

– Det första anställningskontraktet gällde i tre år, fortsätter vår källa. Men i

»Hans beteende var ofattbart vidrigt. När jag slutade tillbringade jag en hel vecka till sängs, deprimerad.«

april 2017, redan året efter att han började, fick han igenom en löneökning på 30 000 euro. Leitners lön steg alltså snabbt från 158 000 till 188 000 euro. Hans kontrakt förlängdes också till 2024.

Sedan skedde ytterligare ett hopp – för när Gerald Leitner lämnade sin post i våras låg hans årliga kompensationspaket plötsligt på 336 000 euro.

– Så beslut måste ha fattats mellan april 2017 och våren 2022 som ökade summan med massiva 148 000 euro. Vem tog dessa beslut, och var registrerades de?

KÄLLAN OVAN är mycket engagerad i federationens förehavanden, en av ett kärngäng på ”ungefär 20 personer” som försöker ”rädda Ifla”, som hen själv uttrycker det.

Andra hyser en önskan om att gå vidare. Det har varit svåra tider för Ifla, konstaterar den tidigare nyckelpersonen Antonia Arahova, som avböjer intervju. Arahova var blivande ordförande för Ifla men hoppade av styrelsen i våras på grund av familjeskäl, samtidigt som Gerald Leitners avgång meddelades.

Organisationen behöver tid att ”läka”, skriver Arahova i ett mejl:

”Styrelsen har lovat att ta tydliga steg för att hantera situationen och att regel-

- bundet och transparent rapportera om detta till medlemmarna. ... Jag önskar mina tidigare kollegor allt gott i ansträngningarna med att förbättra situationen.”

Gerald Leitners charm som skaffat honom många kvinnliga fans i biblioteksvärlden tycks sticka i ögonen på många, liksom hans höga lön och flitiga resande. Enligt hans kontrakt får han resa i business class i stället för ekonomi om flygresan är längre än fyra timmar. En policy som chefer på många stora företag och stiftelser åtnjuter, exempelvis Iflas finansär Bill & Melinda Gates Foundation.

DET ÄR SVÅRT att sammanfatta hur mycket Gerald Leitner har förstört andra människors liv, säger en tidigare anställd. Personen valde att säga upp sig.

– Det tog mig sex månader att komma över erfarenheten av att ha arbetat på Ifla. Jag ber till Gud att rättvisa kan skipas.

– Leitner skrämde inte mig, även om han skrek åt mig några gånger, fortsätter personen. Men hans beteende var ofattbart vidrigt. När jag slutade tillbringade jag en hel vecka till sängs, deprimerad. Kvinnliga anställda var så stressade att de slutade menstruera. En äldre kvinna tappade i princip förståndet.

Gerald Leitner ska under sin tid som chef ha skrikit åt anställda vid ett okänt antal tillfällen, bett höga chefer hämta kaffe och te, kastat papper över ett skrivbord, betett sig ”arrogant”. En ledarstil som befinner sig i gränslandet mellan olämpligt, och direkt klandervärt.

I många fall står ord mot ord och här ligger ledningens bristande transparens – både externt och internt – dem i fatet. Att undanhålla information om organisationens förehavanden från anställda är

inte en hållbar linje. Personalens missnöje kan inte sopas under mattan hur länge som helst. De första klagomålen mot Leitner kom till styrelsens kännedom redan sommaren 2019. Ju mer de anställda nonchalerats, desto större har deras frustration blivit. Redan präglas Ifla av en ”vi och dem”-atmosfär mellan chefer och styrelseledamöter kontra anställda.

En anställd beskriver en så stark animositet och misstro att det ”ofta är svårt att göra sitt arbete ordentligt”. Flera anställda planerar att sluta under 2023.

– Folk har sagt upp sig och blivit sjukskrivna på löpande band de senaste åren, säger en annan källa på insidan. Det här är folks liv vi talar om.

Ifla står nu inför utmaningen att locka till sig nya anställda när de gamla slutar. Förr eller senare kommer ryktet att spridas i biblioteks- och kulturkretsar, om det inte redan skett, att Ifla är en kaotisk och oattraktiv arbetsplats.

TIDIGARE I HÖSTAS lämnade Adjoa Boateng rollen som ordförande för Iflas professionella råd, vilket innebar att hon också förlorade sin plats i Iflas styrelse. Enligt egen utsago har hon blivit hotad och förtalad för att ha påtalat problem inom organisationen. ”Brist på information, utpressning, hot. Regler och rutiner vrids om för att passa”, skrev Boateng i våras i ett läckt internmejl. I mejlet väddar hon om hjälp att rädda Ifla, bland annat genom att uppmana styrelseordförande Barbara Lison att avgå.

Adjoa Boateng är inbokad att intervjuas för den här artikeln – men i sista stund backar hon ur, till synes av oro för eventuella konsekvenser. Jag berättar om det för källan Kim. Jag har upprepade gånger fått ►

SAGANS VÄRLD
RUM FÖR LEK FANTASI OCH BERÄTTELSE

Mjuk och inbjudande inredning för lugna stunder på Barnens Bibliotek

www.unikfabrik.se

Bra böcker som skapar läslust!

Vi vill öka möjligheterna att använda lättläst skönlitteratur i undervisningen. Det gör vi genom att komplettera alla våra böcker med arbetsmaterial. Materialet består dels av en handledning med tips och idéer till er pedagoger och dels av lektionsmaterial för eleverna.

»Många har gett upp. Medlemmarna måste få veta sanningen.«

- intyga att fullständigt källskydd råder och att hens identitet inte kommer att röjas.

Flera andra har uttryckt samma skräck inför att tala ut. Vad exakt är ni rädda för? Vad kan ledningen göra er?

– Vad kan de inte göra? svarar Kim.

Den som är kritisk eller ifrågasättande till något, i princip vad som helst, blir straffad och utfrusen. Flera anställda har öppet berättat för cheferna att de känt sig otrygga och rädda på arbetsplatsen. Då har de hånats och det har implicerats att de bara inbillar sig.

ETT ANTAL ANSTÄLLDA som uttalat sig kritiskt under utredningen av Gerald Leitners ledarskap ska ha fått sina anställningskontrakt uppsagda.

– Många har gett upp. Medlemmarna måste få veta sanningen. Den enda möjligheten nu är att de sluter upp i det antal som krävs så att vi kan få till stånd ett extrainsatt möte om Iflas framtid, säger Kim.

Den anställda som sade upp sig och berättade att det tog sex månader att komma över sina upplevelser, säger så här om Iflas framtid:

– När jag arbetade där för några år sedan var vi 22 personer. Jag tror att jag var den 20:e att sluta. Det måste skipas någon form av rättvisa nu.

I ARBETSDOMSTOLEN I Haag fortsätter klockan att ticka. Jag är tacksam att jag packat ned en lunchsmörgås. Till slut dyker några representanter från Ifla upp. De skrattar överdrivet högt, som om de medverkar i en osynlig teaterföreställning. Ett udda beteende inför vad som borde vara en obekväm förhandling med en uppsagd chef.

Varken huvudpersonen Gerald Leitner eller hans ombud är dock på plats, klockan är nu närmare 13 och jag kontaktar både Iflas och domstolens presstjänster liksom byggnadens informationsdesk för att förstå vad det är som händer. Ingen lyckas få fram någon annan information än att rättsprocessen skulle ha inletts prick klockan elva. Dock, påpekar vakterna, syns den inte på någon av de uppsatta skärmarna i domstolsbyggnaden: "Ni måste ha tagit fel på dag."

Iflas team är borta och kommer aldrig tillbaka. Är det hela något slags bluff?

Efter fem timmar lämnar jag domstolen utan att ha sett skymten av Gerald Leitner. Ingen förhandling har ägt rum. Kanske är han inte ens i landet, föreslår en källa. En annan gissar att Iflas styrelse, som uppges ha nära vänskapsband till Leitner, har gjort upp med honom i godo. Jag ringer kommunikationsavdelningen igen. Inget svar.

Det är en strategi som Ifla hela tiden använt för mina kontaktförsök: Tystnad. Varvat med ett meningslöst svar från den tillförordnade generalsekreteraren Helen Mandl den 14 oktober:

"Eftersom det här är ett rättsfall, har Ifla ingen kommentar att ge i nuläget. När vi publicerar en kommentar kommer du att finna den på vår hemsida."

Inte ens Iflas kommunikationsavdelning har kunnat ordna en intervju. Detta

trots att det innebär att vi i medierna då är utlämnade till anonyma källor. Sådan slutenhet är inte bra oavsett vilken typ av makthavare eller företag det rör sig om. Men det är särskilt illa i fallet Ifla, som verkar inom ett område där just yttrandefrihet, kunskap och information är centrala värden. Arbetar man inte själva i en anda av öppenhet blir det svårt att upprätthålla sin trovärdighet. Inte minst inför medlemmarna.

NÄR KOMMUNIKATÖREN Julia Zvobgo-Rozenboom, också ordförande för medarbetarrådet på huvudkontoret, lämnade Ifla i maj 2022 gjorde hon det med ett långt och välformulerat avskedsbrev där hon beklagade att federationen tillåtits havera etiskt och moraliskt. Hon avslöjade bland annat hur personalens larmande bemötts av ledningen med direkta hån vid ett möte i april:

"Personalen uttryckte oro över sin säkerhet med anledning av generalsekreteraren [Gerald Leitners] beteende och SIGL-ordföranden [Glòria Pérez-Salmerón] svarade genom att skratta hysteriskt och fråga oss... 'är ni rädda för att han ska döda er?' Nej, rädslan handlar om att vara drabbad av opassande och skadligt beteende, vilket vi har upplevt."

Den 31 oktober meddelade Ifla via ett inlägg på sin hemsida att en överenskommelse nåtts med Gerald Leitner. Formellt lämnar han Ifla vid årsskiftet. Flera personer i den nuvarande styrelsen har sett rapporten med personalens vittnesmål om Leitner. Ingen av styrelseledamöterna kan vara okunnig om kritiken mot hans ledarskap. Ändå väljer Iflas styrelse att formulera sig så här i inlägget:

"I motsats till rykten har Gerald

Leitner aldrig funnits ansvarig för något juridiskt eller avtalsmässigt fel. Ingen utredning har funnit några tecken på bedrägeri eller trakasserier."

■ Biblioteksbladet har sökt Gerald Leitner, Iflas ordförande Barbara Lison och SIGL:s ordförande Glòria Pérez-Salmerón. Alla har avstått från att kommentera uppgifterna i artikeln.

Konflikt, protest och miljoner på kontot

De senaste åren har varit händelserika. Detta har hänt sedan Gerald Leitner blev generalsekreterare för Ifla.

Foto: Malgorzata Sopylo

2016

Juni: Gerald Leitner tillträder rollen som generalsekreterare. Han för med sig "en rikedom av erfarenhet", enligt Iflas styrelseordförande.

Augusti: "Vi ska förvandla Ifla till en mer inkluderande och delaktig organisation", slår Leitner fast i sitt invigningstal vid den årliga världskongressen Wlic.

2017

Arbetet med en global biblioteksstrategi inleds. Projektet initieras av Gerald Leitner och ska förverkligas med pengar från Bill och Melinda Gates stiftelse.

November: Bill och Melinda Gates stiftelse donerar nästan 22 miljoner dollar till Iflas stiftelse SIGL. En "game changer", anser Gerald Leitner.

November: Bill och Melinda Gates stiftelse anslår mer pengar. Totalt har Ifla/SIGL på kort tid tagit emot nästan 25 miljoner dollar.

Foto: Steve Jurvetson

2018

Augusti: Iflas intressegrupp för hbtq-frågor bojkottar Wlic i Malaysias huvudstad Kuala Lumpur på grund av landets repressiva morallagar. "Vi kan inte ignorera en tredjedel av världen", säger Gerald Leitner i sitt försvar av valet av plats.

2019

Juli: En Ifla-medarbetare vittnar om dåligt ledarskap och oacceptabla arbetsvillkor. "Ingen ska behöva ringa sig sjuk på grund av nedstämdhet, ångest och depression ..."

Augusti: Den globala biblioteksstrategin lanseras, ett mål Gerald Leitner enligt egen utsago satte upp redan när han intervjuades för jobbet som generalsekreterare.

2021

Oktober: Flera före detta anställda skickar ett mejl: "Personalomsättningen är hög och sjukfrånvaron är på en sådan nivå att styrelsen borde reagera." Samma månad vittnar en medarbetare om trakasserier. Två utredningar tillsätts.

2020

Vittnesmålet i juli 2019 leder till att alla arbetsmiljörelaterade händelser börjar dokumenteras. Ledningen informeras om att mer än 80 procent av de anställda har upplevt trakasserier på arbetsplatsen.

2022

Mars: Iflas styrelse beslutar att befria Gerald Leitner från hans arbetsuppgifter.

April: Styrelseledamoten Adjoa Boateng vänder sig till övriga ledamöter i ett mejl: "... vi är i kris." Hon kräver ordföranden Barbara Lisons avgång. Ett pressmeddelande publiceras om att Gerald Leitner befriats från sina arbetsuppgifter. "Den enda möjliga lösningen", enligt styrelsen.

Augusti: Adjoa Boateng skriver i ett mejl till Barbara Lison att hon sedan våren hotats och förtalats. "Jag har talat öppet, redovisat fakta, ställt frågor och varit transparent och har därför av Iflas ordförande beskyllts för att agera på ett sätt som är skadligt för Ifla."

Juli: Ifla-medlemmar i flera länder undertecknar krav på en oberoende utredning. En plan för Iflas framtida överlevnad presenteras av styrelsen vid den årliga världskongressen Wlic.

Oktober: Flera före detta anställda skickar ett mejl: "Personalomsättningen är hög och sjukfrånvaron är på en sådan nivå att styrelsen borde reagera." Samma månad vittnar en medarbetare om trakasserier. Två utredningar tillsätts.

Oktober: Gerald Leitner uteblir från domstolsförhandling i Haag. Ifla meddelar senare att en överenskommelse har slutits med honom.

I otakt med tiden

Vittnesmål om hans ledarstil hörs även från hans förra arbetsplats. Ändå fick Gerald Leitner Iflas uppdrag att modernisera världens bibliotekssektor.

TEXT THORD ERIKSSON

Med Gerald Leitner som generalsekreterare skulle Ifla fortsätta växa som ett dynamiskt, inflytelserikt och globalt varumärke i biblioteksvärlden. Det slog dåvarande styrelseordföranden fast i samband med hans utnämning dagarna före jul 2015. Leitner eget löfte var att frigöra Iflas hela potential att verka för den globala bibliotekssektorn.

BIBLIOTEKSBLADET intervjuade honom i samband med Iflas årliga världskongress Wlic i Kuala Lumpur 2018. Där syntes han hasta mellan seminariesalarna, ständigt med något att säga om att bibliotek måste utvecklas i takt med tiden för att förbli relevanta. Alltid oklanderligt kostymklädd och med ett språk laddat med dramatiska signalord ("action",

"change", "risk") tycktes han vara inställd på att skruva upp temperaturen i kongresscentrets generöst luftkonditionerade salar. Det var tydligt att han ville framkalla krismedvetande hos de församlade biblioteksrepresentanterna från hela världen.

– För att motivera människor och få dem på fötter så måste man använda ord som verkar relevanta. Många på kongressen är chefer, men det finns också hundratusentals i biblioteksvärlden som inte är inställda på förändring, sa han över en frukost på det femstjärniga hotellet Grand Hyatt intill kongresscentret, när Wlic avslutats.

STRESSEN OCH oron över att stå som värd för 3500 influgna människor hade börjat släppa. Efter frukosten skulle han besöka lyxhotellets spa-avdelning.

Ansåg han alltså att folk i

MOT FRAMTIDEN?

Gerald Leitner vid invigningen av världskongressen Wlic i Columbus, USA, i augusti 2016. Foto: Ifla/CC BY-SA 2.0

bibliotekssektorn annars är alltför tillbakalutade och saknar insikt om behovet av att röra sig i takt med tiden?

– Många har utan tvekan den attityden och det är kanske ett skäl till att vi måste använda så starka ord för att göra det tydligt att de måste ta del av den här rörelsen.

Med "rörelsen" syftade Gerald Leitner framför allt på arbetet med den gemensamma strategi för världens bibliotek som Ifla var på väg att genomföra med hjälp av ett tioårigt finansiellt stöd från Bill och Melinda Gates stiftelse. Han beskrev pengarna som en "game changer" och strategin som en

nödvändig investering för framtiden.

Gerald Leitner berättade att idén var hans egen.

– Jag blev intervjuad för det här jobbet och kom med den då. En vision för att tackla utmaningarna som globalisering och ny teknologi leder till var lyckligtvis något som

WE
ARE
LIBRARY
PEOPLE®

WWW.EUROBIB.SE

PART OF LAMMULTS DESIGN GROUP

DITT BIBLIOTEKSVARUHUSS PÅ NÄTET!

Besök vår nätbutik med nästan allt ditt bibliotek behöver. Enkelt och snabbt. Öppet dygnet runt i en dator nära dig.

Du kan också hitta inspiration till biblioteksinredning. Vi hjälper dig gärna med inredningen eller råd om biblioteksmöbler. Ring 046-31 18 00 eller se mer på www.eurobib.se.

 BCI Eurobib
direct

► också Iflas exekutiva kommitté tyckte var exakt det som behövdes.

När han tillträdde som generalsekreterare sommaren 2016 var han redan känd i internationella bibliotekssammanhang. Mellan 2005 och 2012 hade han varit ordförande i samsamarbetsorganisationen Eblida (European Bureau of Library and Documentation Associations) och från 2012 suttit i Iflas styrelse. Men framför allt hade han i nästan två decennier varit verkställande direktör för biblioteksforeningen i hemlandet Österrike.

DET VAR EN arbetsplats präglad av samma slags turbulens som vittnesmålen från Ifla senare skulle komma att handla om.

”Under åren före 2016 var det en påtaglig fluktuation av medarbetare”, skriver hans efterträdare Markus Feigl i ett mejl. ”Det var svårt att förändra verksamhetskulturen från den tidigare mycket centraliserade ledarstilen där fokus legat på den verksamhetsansvarige, till en mer kollegial ledarstil.”

Det hade lika gärna kunnat vara en försiktigt diplomatisk sammanfattning av sådant som sagts av Ifla-anställda.

Markus Feigl konstaterar att

»Det pågår alltid förändring, men när jag kom accelererade den.«

han inte har en aning om hur hans företrädare fick sitt toppjobb i Haag. Hur kunde någon med så uppenbart ålderdomliga ledarideal få i uppdrag att förmå människor och organisationer att röra sig i takt med tiden?

MÅNGA FRÅGOR om det som har försiggått på huvudkontoret i Haag förblir okommenterade från ansvarigt håll.

Likaså hur Gerald Leitner fortsatt kan vara generalsekreterare för Iflas stiftelse SIGL, mottagare av mångmiljonstöd från Bill & Melinda Gates stiftelse. Sedan han befriades från sitt Ifla-uppdrag i våras har kompakt tystnad varit den mediestrategi ledning, styrelse och han själv valt.

När intervjun i Kuala Lumpur gjordes 2018 hade det inte gått mer än drygt ett och ett halvt år sedan han blev generalsekreterare. Det var egentligen för tidigt, men frågan ställdes ändå:

Vilket eftermäle önskar du dig?

– Det pågår alltid förändring, men när jag kom accelererade den, svarade Gerald Leitner.

Precis när den här artikeln skrivs drygt fyra år senare, kommer det ett mejl från honom. Det saknar annat innehåll än en länk till pressmeddelandet där Iflas styrelseordförande Barbara Lison utan närmare förklaring meddelar att hans anställning som generalsekreterare för Ifla avslutas vid årsskiftet.

■ *Biblioteksbladet har berett Gerald Leitner möjlighet att kommentera uppgifterna från den österrikiska biblioteksforeningen.*

Visselblåsaren

Suzanne Reid representerade de anställda inför ledningen på Iflas huvudkontor. Hon tillfrisknade från upplevelsen när hon bytte yrkesbana. Ifla är däremot bortom räddning, anser hon.

TEXT THORD ERIKSSON BILD EZILDA PÉLISSIER

PÅ NY BANA

Suzanne Reid återvände inte till Ifla efter att hon tillfrisknat från sin depression. Hon driver nu ett företag i södra Frankrike, inriktat på turism och event.

Det varnas för en höststorm i det kuperade landskapet i det sydfranska departementet Aveyron. Suzanne Reid måste vind- och regnsäkra sitt hem, ett stenhus från 1600-talet som hon köpte för ett par år sedan. Här har hon startat ett nytt liv långt från Iflas huvudkontor i nederländska Haag.

I sin tidigare roll var hon ansvarig för biblioteksorganisationens medlemskontakter. Hon hade även ett engagemang som ordförande i ett medarbetarråd (ERB, Employees Representation Body) med uppgift att företräda de anställda inför Iflas ledning.

– Jag vet att många inte är bekväma med att tala öppet om saker medan jag för egen del har den förmågan och betraktar det som en personlig tillgång. Därför satte jag mig gärna som en buffert mellan ledningen och personalen, säger Suzanne Reid.

I juli 2019 skickade en medarbetare på huvudkontoret ett mejl till sina kollegor och berättade att Iflas

styrelse och den viktiga finansiären Bill & Melinda Gates Foundation informerats om bristfälligt ledarskap och oacceptabla arbetsvillkor.

”Ingen borde behöva sjukskriva sig på grund av nedstämdhet, ångest och depression som orsakats av mobbning och hotfullt beteende. Ingen borde behöva gråta inne på toaletten på grund av illa hanterad arbetsbelastning. Ingen borde behöva känna sig isolerad och helt utfrusen på arbetsplatsen. Ingen förtjänar att skrikas åt”, skrev medarbetaren.

GENOM MEDARBETARRÅDET meddelade Suzanne Reid Iflas generalsekreterare Gerald Leitner att det som beskrevs gick att definiera som trakasserier och mobbning och att nederländsk lagstiftning gav stöd för att börja dokumentera händelser på huvudkontoret i en särskild incident-logg.

– Min avsikt med loggen var att ha ett professionellt förhållningssätt så att ledningen skulle förstå att

vi tog situationen på allvar. Jag hoppades att detta skulle skapa meningsfulla diskussioner om hur läget kunde förbättras.

I loggen samlades anställdas erfarenheter av trakasserier, mobbning och andra negativa inslag i den psykosociala arbetsmiljön. Vittnesmålen handlade, enligt Suzanne Reid, inte bara om skrik och hotfulla tonfall utan också om att få mejlen genom-sökt, bli fråntagen professionell rörelsefrihet genom detaljkontroll i alla arbetsmoment och att jobba hårt för att sedan se sin chef ta åt sig hela äran för resultatet.

På medarbetarrådets initiativ formulerades också en policy om uppförande. Någon sådan hade inte existerat tidigare, enligt Suzanne Reid – och utan fastställda ramar för vad som inte är acceptabelt är det svårt att hävda att någon agerar fel.

INNEHÅLLET I LOGGENS dokumentation presenterades så småningom för Iflas ledning, men reaktionen blev inte den Suzanne Reid väntat sig, eller åtminstone hoppats på.

– Vi informerade om att mer än 80 procent av de anställda hade upplevt trakasserier. Jag trodde att det vi beskrev skulle göra dem djupt bekymrade, men i stället för att vara proaktiva och försöka förbättra situationen försökte de angripa uppförandepolicyn och splittra arbetstagargruppen.

Att arbetsmiljön på Iflas huvudkontor inte var idealisk hade Suzanne Reid hört talas om redan innan hon började jobba där. Tidigare var hon anställd på Liber, de europeiska forskningsbibliotekens organisation, som håller till på samma adress i Haag.

– När jag sökte jobbet på Ifla blev jag uttryckligen varnad av en anställd på grund av arbetsmiljön. Vid samma tillfälle blev jag också informerad om att många sökte jobb på annat håll.

Hon trodde att personen hon talade med var dramatisk i överkant. Innan hon kom till Liber hade hon bland annat jobbat administrativt inom den internationella brottmålsdomstolen i Haag och på flera stora kraftbolag. Hon hade upplevt sin beskärda del av

»Vi informerade om att mer än 80 procent av de anställda hade upplevt trakasserier på arbetsplatsen.«

revirpinkande och oönskade beteenden – inte kunde väl Ifla vara en svårare utmaning än dessa krävande miljöer?

Men hon förstod snart att det faktiskt legat mycket i det hon fått höra.

– Det tog inte lång tid att inse att varningarna var korrekta.

STRAX INNAN medarbetarens larm sommaren 2019 hade det dessutom kommit ett anonymt mejl på samma tema. Bakom skrivelsen låg, enligt uppgift till Biblioteksbladet, ett 15-tal tidigare anställda. ”Personalomsättningen är hög och sjukfrånvaron är på en sådan nivå att styrelsen borde reagera”, skrev de.

I mejlet fanns referenser till inlägg om Ifla i Glassdoor, en webbtjänst där arbetsgivare kommenteras och betygsätts. ”Inläggen är ett bevis för att något allvarligt händer på Iflas huvudkontor och att förändringar är nödvändiga”, hävdade de anonyma skribenterna.

De första inläggen på Glassdoor är skrivna 2019:

”Jag kan inte förstå att biblioteksområdet och alla fantastiska bibliotekarier representeras av en organisation med så ålderstigna och omoderna värderingar och metoder.”

”Det är en terrorregim som styr här, stället är ett verkligt helvete.”

I den stilen pågår det i stort sett undantagslöst. I ett inlägg från februari i år jämförs biblioteksorganisationen med Nordkorea och Sovjetunionen. Rubriken lyder: ”Om Kim Jong-un drev en internationell biblioteksfederation”.

»Det förekom till och med rykten om att kontorets e-post var övervakad och att personalens grundläggande integritet inte respekterades.«

Kollegor som behandlade henne som luft på dagarna för att inte riskera att förknippas med henne och medarbetarrådet kunde plötsligt ta kontakt på fritiden eller skicka meddelanden via sociala medier för att uttrycka sin uppskattning över att någon orkade försöka göra något åt problemen.

DENNA RÄDSLÅ FÖR ATT tråda fram och öppet vittna om åsikter och upplevelser är något Biblioteksbladet också har stött på under arbetet med att rapportera om situationen inom Ifla. Att just Suzanne Reid avviker genom att stå för det hon säger, tror hon själv hänger ihop med att hon inte har sina yrkesmässiga rötter i biblioteksvärlden och därför inte måste hålla sig väl med någon för att slå vakt om framtida anställningar.

– Jag är säker på att folk på Ifla har suttit stilla i båten på grund av sina utsikter att få jobb. I slutänden är det ingen som vill vara visseblåsare och det är ovanligt att den som har tagit på sig den rollen senare fortsätter på sin inslagna yrkesbana.

Oförutsägbarheten, att inte veta vem som skulle vara stöttande och vem som inte skulle vara det, gjorde henne nästan paranoid.

– Det förekom till och med rykten om att kontorets e-post var övervakad och att personalens grundläggande integritet inte respekterades. Flera medarbetare hävdade att de upplevt att ledningen haft tillgång till information som de egentligen inte borde ha haft tillgång till. Det verkade inte gå att lita på något eller någon.

Den psykosociala dysfunktionalitet som incident-loggen var till för att synliggöra, var också det som ledde till att Suzanne Reid lämnade Ifla. Hon beskriver hur välbefinnandet sinade och att det blev en rent fysisk kamp att ta sig till jobbet på morgonen.

– En morgon satt jag med en kopp kaffe och försökte förmå mig själv att röra på mig. Men det gick bara inte.

Hon blev bokstavligen kvar i sin stol under lång tid, oförmögen att göra något alls. En läkare ställde diagnosen depression.

Sjukdomsepisoden och erfarenheten i Haag ledde

► De tidigare anställda sammanfattade sina uppmaningar till styrelsen i tre punkter:

◆ Personalens välbefinnande måste garanteras av arbetsgivaren, ”alla är i fara”.

◆ Åtgärder måste vidtas för att säkra organisationens långsiktiga hållbarhet. ”En pågående brain drain måste stoppas.”

◆ Ifla ska inte byggas runt en enskild persons intressen.

SUZANNE REID SÄGER ATT hon har förståelse för människors oro över att kritik ska påverka deras utsikter på arbetsmarknaden, men att hon ändå önskar att fler vågat vara öppna med sina åsikter om hur Ifla letts.

– Jag kanske låter idealistisk, men jag har alltid varit övertygad om att människor själva kan påverka sin framtid och sin livskvalitet genom att gå samman. Om de inte är beredda att göra det sker aldrig någon förändring.

Det var mejlet från den enskilde och inte anonyma medarbetaren som tog verklig skruv. Att medarbetarrådet reagerade genom att bland annat skapa incident-loggen och ta initiativ till en policy om uppförande, väckte en del förvåning, enligt Suzanne Reid. Samtidigt fick hon uppfattningen att det också väckte hopp.

– Men det var alltid svårt att avgöra eftersom så många var rädda för konsekvenserna, eller att till och med förlora sina jobb.

TVIVLAR

Ifla saknar förutsättningar att fungera, anser Suzanne Reid. Hon rekommenderar därför att en helt ny organisation bildas.

till den yrkesmässiga nyorientering som fört henne till södra Frankrike. Idag driver hon ett företag i turism- och eventbranschen.

Hon säger att hon inte förväntade sig någon förändring kring Ifla, att hon inte trodde att någon i ledningen skulle ställas till svars för att människor för illa på huvudkontoret. Men vittnesmålen om situationen flöt till slut upp till ytan och Gerald Leitner tvingades bort från rollen som generalsekreterare.

DAGEN DÅ HON fotograferas utanför sitt franska hus kommer nyheten från Haag om en överenskommelse som innebär att han vid årsskiftet inte längre är anställd av Ifla. I pressmeddelandet om överenskommelsen lovordas han för sin gärning och det står att ingen utredning har påvisat att det har förekommit trakasserier.

Suzanne Reid tycker att formuleringarna är väldigt anmärkningsvärda. Trots sin koppling till de

initiativ som togs efter medarbetarens larm 2019 och att hon meddelat att hon varit tillgänglig och beredd att prata med dem som utredde arbetsmiljön, blev hon aldrig kontaktad.

– Det får mig att uppriktigt tro att detta är orkestrerat av Iflas styrelse och ledning.

Hon tvivlar på att Ifla nu kommer att förvandlas och bli en välfungerande och sund organisation. Det är knappast möjligt så länge den stumt accepterande tystnadskulturen finns kvar.

– Jag tror inte att Ifla kommer att kunna läka från detta. Om det var upp till mig att göra något åt situationen skulle jag rekommendera bildandet av en helt ny, oberoende internationell biblioteksorganisation.

Skymd sikt skadar förtroendet

Begränsad insyn och haltande kommunikation. Biblioteksbladets enkät visar att turbulensen väcker frågor hos Iflas medlemmar i Sverige.

Fotnot: Enkäten skickades till Iflas 29 institutionella medlemmar i Sverige.

FRÅGORNA:

- 1) Är Ifla en transparent organisation?
- 2) Har du insyn i samarbetet mellan Ifla och stiftelsen SIGL?
- 3) Har du förtroende för hur Ifla leds?

KARIN GRÖNVALL
Riksbibliotekarie.
1) I och med storleken och omfattningen finns det flera nivåer och strukturer att förhålla sig till. Kommittéarbetet och arbetet mellan kommittéerna upplever jag som transparent. Sedan har styrelsen inte lyckats förmedla den känsla av trygghet, beslutsamhet och transparens som organisationens medlemmar i ett turbulent läge har haft behov av och borde fått.

2) Det som varit tydligt utåt har varit att ordförande sagt offentligt att man skapat SIGL för att inte behöva betala lika mycket skatt på de medel som Bill och Melinda Gates stiftelse bidragit med. Kopplingen till Ifla, styrningen etc är inte tydlig.

”I stort sett lite insyn.”

3) KB är fortsatt institutionell medlem och tror på Ifla som organisation och att förtroendet för organisationen kommer att återhämta sig med hjälp av alla medlemmar som tror på att Ifla och sektorn kan organisera sig på ett demokratiskt och transparent sätt och använder sina möjligheter att ställa krav på ledningen. För fortsatt förtroende måste ledningen vara öppen och ta tag i situationer som uppstår och kommunicera öppet med medlemmarna.

MORGAN PALMQVIST
Överbibliotekarie, Göteborgs universitetsbibliotek.
1) Det senaste årets problematik och diskussioner har visat på att Ifla inte är så transparent som förväntat. Det är en

Foto: Jann Lipka, Johan Wingborg

medlemsdriven organisation och man skall se till medlemmarnas bästa, vara transparent och inkluderande. Och inte minst skapa förtroende för styrelsen, som är vald av medlemmarna.

2) I stort sett väldigt liten insyn.

3) Nja, det finns en tro att nuvarande styrelse vill vara en mer transparent och pålitlig styrelse, men de har en bit att gå.

DANIEL FORSMAN
Stadsbibliotekarie, Stockholm.
1) Det kan vara svårt att förstå hur Ifla fungerar. De som varit med en längre tid arbetar i etablerade strukturer där förkortningar, roller och sätt att göra saker blivit det naturliga sättet att göra saker. Som för alla organisationer är det svårt att frigöra sig från sin egen struktur i takt med att behov utvecklas och världen omkring utvecklas. I en internationell kontext är det inte konstigt att det finns meningsskillnader kring strategiska eller operativa frågor. Att omfamna dessa och att finna strukturer för att arbeta med dessa är en av Iflas stora utmaningar där jag idag upplever det som att organisationen sätter intrycket av enighet främst och därmed blir transparensen lidande.

2) Iflas nuvarande verksamhet är ekonomiskt beroende av SIGL. Genom att en fristående stiftelse finansierar aktiviteter som utförs i en förening blir det givetvis intressant att förstå för medlemmarna hur de två hänger ihop och hur den strategiska agendan sätts. Här har organisationerna, i min mening, inte varit

Foto: Elisabeth Ohlson, Åke Ericson

”Hel del som är oklart just nu.”

tillräckligt transparenta, det påverkar förtroendet och öppnar upp för onödigt spekulation.

3) Det har varit en stormig tid för Ifla. Här tycker jag att Svensk biblioteksförening agerat föredömligt och konstruktivt genom att motionera om att Ifla behöver utveckla sin kommunikation för att bli mer transparent. Motionen antogs med stor majoritet och jag förväntar mig nu ökad tydlighet i hur Ifla skall agera framöver. Förtroendet för hur Ifla leds har påverkats och därmed överväger Stockholms stadsbibliotek att inte förnya sitt medlemskap. Att inte ha ett eget medlemskap hindrar dock oss inte från att vara aktiva inom Ifla då vi i egenskap av institutionella medlemmar i Svensk biblioteksförening kan verka inom Ifla.

ANNA TROBERG
Ordförande, DIK.
1) Nej, tyvärr inte. Den senaste tidens interna konflikter och hanteringen av dem har skapat en bild av Ifla som en ganska sluten och toppstyrd organisation. Det är viktigt att man som organisation gör upp med detta en gång för alla och arbetar framåt i en betydligt mer transparent anda.

2) Samarbetet mellan Ifla och SIGL är ett område som skulle må bra av större transparens. Det är en hel del som är oklart just nu och det skapar naturligtvis en osäkerhet bland medlemsorganisationerna som skadar förtroendet för både Ifla och SIGL.

3) Det är uppenbart att förtroendet för Ifla skadats av den turbulens som varit. Jag hoppas att man tar kritiken på allvar och

Kostnadsfritt att ladda ner

Förintelsens minnesdag 2023

Inför Förintelsens minnesdag den 27 januari, erbjuder vi en ny utskrivbar miniatyrtställning som du kan ladda ner och sätta upp.

I minnesdagsskalendariet på vår webbplats kan du lägga upp information om vad som händer på ditt bibliotek i samband med minnesdagen.

På vår webbplats finns även flera utskrivbara miniatyrtställningar på teman med koppling till Förintelsen.

Forum för levande historia

levandehistoria.se/forintelsensminnesdag

► väljer att framledes aktivt arbeta transparent för att återupprätta det förtroende man tappat. Iflas styrka är helt avhängigt ett starkt medlemsengagemang. Därför har man inte råd att förlora medlemmar- nas förtroende.

KARIN LINDER
Generalsekreterare,
Svensk biblioteksförning.
1) Definitivt inte, mycket svårt att förstå ekonomin för Ifla, förhållandet mellan de olika nivåerna i organisationen. Valet till styrelsen är omgärdat av kamratgäng, klyschor och icke-transparens.

2) Noll insyn. Det är riktigt dåligt att det mörkas vilka relationer de två föreningarna har.

3) Jag har nog alltid varit fundersam kring ledningen, inte minst på grund av alla tomma ord. *We are Ifla* – vad är det?

LARS BURMAN
Överbibliotekarie, Uppsala universitetsbibliotek.
1) Stora organisationer med komplex sammansättning brister tyvärr ofta i transparens. Ifla kan göra mer för att upplevas som transparent. Särskilt efter en stor kris behöver tilliten återskapas, och det sker bäst genom reformer och öppen kommunikation.

2) Jag har inte haft anledning att fördjupa mig i frågan, men känner till konstruktionen. Jag kan inte säga att jag upplever att jag har insyn, men jag har heller inte försökt få det.

”... dåligt att det mörkas.”

3) Ifla har en kris bakom sig. Om verksamheten och ledningsarbetet utvecklas som man har lovat kan man återfå mycket av förtroendet.

TORBJÖRN NILSSON
Stadsbibliotekarie, Malmö.
1) Nej, just nu inte ens för dess medlemmar. Ordförande/styrelse avgör graden av transparens.

2) Det har jag inte. Det är en ekonomisk konstruktion som gynnar Ifla.

3) Mer transparens behövs för att kunna svara på den frågan. Just därför nej.

MARIA HAGLUND
Överbibliotekarie,
Kungliga Tekniska Högskolans bibliotek.
1) Ifla i stort upplevs av många som administrativt tungt och rätt svårnavigerat.

2) Har inte aktivt undersökt samarbetet.

3) Den nya ledningen har ett viktigt uppdrag att skapa en tillit för organisationen och visa hur de vill arbeta med utveckling i ett transparent ledarskap. Seminariet på Ifla-konferensen i Dublin i somras, *Out in the Open: Recent Governance Developments at Ifla*, var ett första steg, men mer kommer att behövas.

Foto: Anna Diebitsch Antoni, Jens Gustavsson, BIM, Sara Lind/KTH

BIBLIOTEKARIER HAR ETT SÄRSKILT ANSVAR I VÅR TID

Globala spänningar med krig, ekonomisk instabilitet, klimat-hot – dessutom egna interna utmaningar. Men en historisk återblick visar att Ifla också vid tidigare kriser har klarat att upprätthålla fri forskning, sanning och tillgång till information och yttrandefrihet.

TEXT

ALEX BYRNE

Var delaktig i bildandet av Faife (Advisory Committee on Freedom of Access to Information and Freedom of Expression) och blev dess första ordförande (1997–2003). Därefter ordförande i Ifla (2005–2007). Har en lång karriär i bibliotekssektorn i Australien som avslutades i Sydney med positionen som chef för delstatsbiblioteket i New South Wales. Numer ägnar han sig främst åt att trycka böcker.

ÖVERSÄTTNING
TIM ANDERSSON

Det har rapporterats flitigt om Iflas ledningsproblem, inklusive i Biblioteksbladet, och de har orsakat stor oro bland medlemmarna. De för tankarna till den apokryfiska kinesiska förbannelsen: ”Må du leva i intressanta tider!” Detta ordspråk, tydligen myntat av brittiska diplomater på 1800-talet, påminner oss ironiskt nog om att situationer kan bli för ”intressanta”, och utvecklas till stora kriser.

Sådana ”intressanta” händelser bjuder på dagliga rubriker i massmedia. När jag skriver detta berättar de om den brittiska premiärministern Liz Truss plötsliga avgång; om svält i Somalia; om omfattande översvämningar i Australien och Pakistan, torka i USA och andra miljökatastrofer; om president Putins deklaration om krigslagar i de illegalt annekterade områdena i Ukraina; om den hotande energikrisen i länder världen över ... och många fler deprimerande nyheter. Sådana händelser är stapelvara i media: de presenteras ena dagen, är bortglömda nästa. Ändå är de av stor, ofta livshotande, betydelse för de direkt berörda. De kräver genomtänkta och beslutsamma svar på lokal och global nivå, som uppmärksammar de mänskliga, politiska och miljömässiga konsekvenserna av dem.

Iflas nuvarande utmaningar lyfts fram av styrelsen i dokumentet *Plan for securing Ifla's future* (Ifila, 2022). Som tidigare ordförande är jag inte i position att kommentera dessa, men jag är tryggt förvissad om att styrelsen kommer att hitta ett sätt att hantera dem medan Ifla fortsätter att representera och stödja vår profession fram till förbundets 100-årsdag 2027, och vidare därefter.

Min tillförsikt grundar sig på min studie av Iflas historia, min roll i upprättandet av Faife (Advisory Committee on Freedom of Access to Information and Freedom of Expression) och mitt engagemang i en tidigare ledningskris 2005. På den tiden tvingades förbundet att med kort varsel byta ut sin generalsekreterare. Samordnaren för professionella aktiviteter, Sjoerd Koopman, den nye generalsekretären Peter Lor och jag, då tillträdande ordförande, fick återställa förtroendet och hitta fokus på nytt. Vi övervann den krisen och fortsatte framåt mot fler framgångar genom Faife. Som några exempel bland många andra kan nämnas vårt deltagande vid de FN-stödda världstoppmötena om informationssamhället, vårt engagemang i frågor som rör ursprungsbefolkningar, och att vi började uppmärksamma hållbarhetsutmaningarna.

Iflas utmaningar har dock inte bara kommit inifrån. Förbundet har också varit föremål för globala kriser. Ställt inför nazistisk aggression på 30-talet var det nära att splittras, och under kalla kriget undvek det att klyvas itu tack vare diplomati och fokus på snäva yrkesfrågor (Byrne, 2007). Ifla blomstrade, trots de globala spänningarna. Förbundet främjade dialog, samarbete och gemensamma riktlinjer, och deltog effektivt i de viktigaste internationella sammanhangen.

Efter Sovjetunionens kollaps inrättades Faife 1997. Medan Faife välkomnades av många motarbetades skapelsen av representanter från vissa repressiva regimer, och kritiserades av andra för att vara för ”politisk”. Kritiker ansåg att Ifla borde hålla sig till frågor om riktlinjer och

metoder för yrkesutövning, och överlämna de principer som ligger till grund för vår profession till andra organ, som Unesco. Tack vare starkt stöd, särskilt från nordiska nationer och USA, blev Faife en etablerad del av Ifla och fortsätter att fungera effektivt 25 år senare. Stödet från den danska bibliotekssektorn och Köpenhamns stad var särskilt värdefullt, eftersom det gjorde det möjligt för Faife att ha ett sekretariat under sina formativa år. Stöd från Svensk biblioteksörening och dess generalsekreterare Christina Stenberg bidrog också enormt till att stärka satsningen.

Ett kvartssekel senare behöver vi – och världen – Faife mer än någonsin. Falska nyheter, ”post truth”, desinformation, propaganda och lögn. Påståenden och motpåståenden studsar runt i världen. Donald Trumps överdrifter, Erdoğans och Viktor Orbáns propaganda, Vladimir Putins krigshets och den skada som många andra demagoger åstadkommer, föder konspirationsteorier, konflikter och våld. Den mörka sidan av sociala medier är uppenbar när osanningar sprids och användare delas upp i olika ekokammare där konspirationsteorier får fäste.

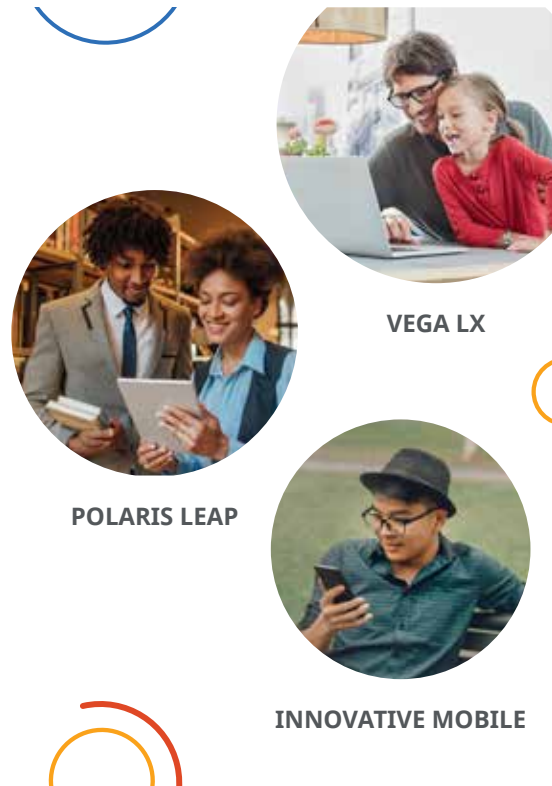
Som enskilda yrkesmän håller vi fast vid principerna om fri forskning, respekt för andra och ett engagemang för fakta och sanning. Men det är inte tillräckligt. Det räcker inte att leva bekvämt bland likasinnade vänner och kollegor. Som informationsproffs har vi en plikt gentemot samhället att främja principerna om korrekthet, integritet, transparens och tolerans, men vi måste gå längre och försöka motverka de vågor av ➤

Helhetslösningar för en engagerande biblioteksupplevelse

Tillsammans med biblioteksutvecklingspartners utvecklar Innovative lösningar som ger er möjligheten att arbeta mer effektivt och fördjupa era relationer till samhället. Fråga oss hur dessa verktyg fungerar sömlöst för att forma nya övertygande upplevelser för era användare var de än är.

Begär en produktdemo

iii innovative
Part of **Clarivate**

INNOVATIVE MOBILE

EN WEBBSHOP MED
UTVALT FÖR BOKÄLSKARE
OCH LÄSVÄNNER

Bokvannen Utvalt för bokälskare och läsvänner

info@bokvannen.se · www.bokvannen.se

Judiska biblioteket i Stockholm söker: Bibliotekarie, deltid

Tillträde:

2022-01-16 eller enl. överenskommelse

Sista ansökningsdag:

2022-12-04

Välkommen med din ansökan till info@jfst.se

Läs mer på:

<https://www.biblioteksbladet.se/platsannonser/bibliotekarie-till-judiska-biblioteket-i-stockholm/>

Judiska Församlingen
i Stockholm

- desinformation och felaktigheter som uppslukar våra nationer.

Därmed inte sagt att vi ska propagera eller ge oss in i den politiska striden. Vi bör behålla vårt oberoende och vår integritet samtidigt som vi ständigt verkar för att samhällets intresse riktas mot pålitliga källor, etablerade fakta och välgrundade teorier, och bort från rykten, feltolkningar och osanningar. Vi kan göra detta genom de väletablerade strategier som vi har för att uppmärksamma våra användare på tillförlitlig information och dess källor. Våra strategier har utvecklats från läslistor och presentationer till sociala medier, bloggar och vloggar. Men våra mål förblir desamma: att lyfta fram tillförlitlig information lämplig för våra användare, och att hjälpa dem att utveckla färdigheter för att skilja god information från det felaktiga, farliga och tendentiösa.

Att stå upp för denna principiella hållning är inte alltid lätt. Den principiella vägen kan generera kritik och ställa oss i konflikt med våra överordnade och kollegor. Folkbibliotekarier upptäcker alltför ofta att de motarbetas av folkvalda och tjänstemän; specialbibliotekarier och informationsforskare kan bestraffas av sina organisationer; och vi kan alla känna pressen att anpassa oss och inte skapa konflikt. Anställningar kan till och med vara i fara, och under repressiva regimer kan bibliotekarier och andra som arbetar med information fängslas, eller värre.

Det är därför vi behöver ett starkt Ifla och ett effektivt Faife. De deklamationer och uttalanden som Ifla och Faife har kommit med genom åren stärker vår beslutsamhet

och kan förmå våra motståndare att ompröva sina handlingar. Sådana uttalanden som *the Public Library Manifesto*, *the Glasgow Declaration on Libraries and Intellectual Freedom* och *the Internet Manifesto* har kraften av internationella deklamationer. Med uppbackning från en stark global organisation erbjuder de ett bålverk mot repressiva handlingar. De ger inget garanterat skydd, men däremot en auktoritativ grund för att motverka attackerna.

Faifes mångåriga arbete för att främja etiska koder och beteenden inom professionen har också varit avgörande. Det har stärkt biblioteksforeningarna och hjälpt dem att tydligare stötta sina medlemmar. Detta arbete och andra initiativ, som utbildningar, har bidragit till att utveckla en mer etiskt fokuserad profession, som bättre klarar påfrestningar. Och det har gett enskilda yrkesverksamma resurser och färdigheter för att stå stadigt när de blir personligt angripna. Det är enorma prestationer. Vi borde vara mycket stolta över vad Faife och Ifla har åstadkommit under det senaste kvartssekle. De har bekräftat framsynheten hos dem som initierade diskussionen och sedan etablerade Faife.

Nu befinner vi oss dock i svårare tider. Den optimistiska anda som följde på det sovjetiska imperiets kollaps har ersatts av oro, intensifierad av den snabba spridningen av såväl korrekt nyhetsrapportering som desinformation i etablerade, alternativ- och sociala medier. Den flera decennier ►

► långa konflikten mellan USA och dess allierade och Sovjetunionen och dess vasallstater, har följts av en utbredd osäkerhet inför ett allt mäktigare Kinas avsikter och beteende, och över Rysslands invasion av Ukraina. Båda orosmomenten har stora ekonomiska och sociala konsekvenser. Kina har utvidgat sitt inflytande ekonomiskt och politiskt, särskilt i Afrika och Stilla havet, och militärt i vattnet utanför dess kustlinje. Rysslands angrepp på Ukraina – annekteringen av Krim, invasionen och attackerna mot landets hjärta och den påstådda annekteringen av Donbass gränsområden – har inte bara orsakat omfattande död och förstörelse, utan har också haft allvarliga ekonomiska följder. Mycket av Ukrainas industriella förmåga har tillintetgjorts, och ryska åtgärder har hindrat landets spannmål och matolja från att nå marknader och mätta länder i Afrika och Mellanöstern, inklusive några av de fattigaste. Restriktioner mot rysk gasexport orsakar stor energibrist i Europa och får återverkningar runtom i världen.

Att världen fortfarande befinner sig i covid-19-pandemin förstärker den globala oron ytterligare. Den otroligt snabba utvecklingen och spridningen av covidvacciner och antivirala läkemedel var möjlig tack vare decennier av investeringar i vetenskap och teknologi, stödda på vår expertis inom informationshantering. Dessa strategier förhindrade en katastrofal upprepning av spanska sjukan för ett sekel sedan, under vilken mer än 50 miljoner människor dog. Men vetenskapens framgångar har undergrävs av hur vissa regeringar har agerat,

särskilt i Brasilien och USA, och av spridningen av falsk och skadlig information.

Något som också skapar oro och stort lidande är klimatförändringarnas häpnadsväckande konsekvenser världen över. Katastrofala översvämningar, omfattande skogsbränder, ihållande torka och alltmer frekvent förekommande cykloner och orkaner orsakar död, och förstör hem, företag och skördar. Även om det alltid har funnits perioder med extrema, klimatrelaterade händelser, pekar de senaste årens växande antal och ökade allvarsgrad på klimatförändringar. Många politiker och företagsledare har motsatt sig de välkända vetenskapliga bevisen, och har förnekat att världen hade slagit in på en farlig väg mot miljökatastrof. Gedigen forskning från forskare, och särskilt från FN:s klimatpanel IPCC, har behandlats illa och ofta mött hård opposition (IPCC, 2022).

Så ser våra "intressanta tider" ut. Vi har förlorat en del av den optimism som präglade 1990-talet, då Ifla etablerade Faife och kommittén för upphovsrätt och andra juridiska frågor, CLM (Advisory Committee on Copyright and other Legal Matters), och därefter började ta sig an framväxande frågor om ursprungsbefolkningar, FN:s utvecklingsmål och den enorma utmaningen vad gäller miljömässig hållbarhet. Som medborgare och professionella är vi bara alltför medvetna om de hot mot vardagslivet, världsfreden, den öppna kommunikationen, de mänskliga rättigheterna och miljön som nämnts tidigare.

De många utmaningarna kräver ett starkt svar från alla, men särskilt från oss som ansvarar för tillgången till informa- ►

VI TILLVERKAR
EFTER
ERT BEHOV!

FELLWINGS KAROSSERI
26771 Billsholm SWEDEN Tel 042-75725
fellwings.se

Fynda hos hela Sveriges second hand!

Välkommen in till någon av våra 250 butiker från norr till söder. Hos oss kan ditt fynd rädda liv, lära någon svenska eller bli till en varm hand på någons axel.

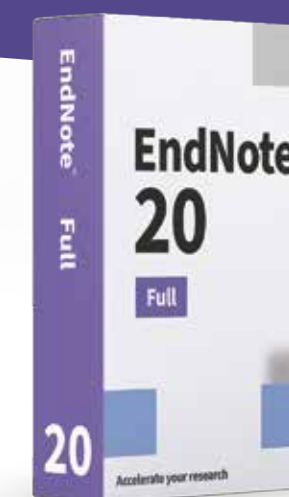
 Svenska Röda Korset

Här är vår värld.

rodakorset.se/secondhand

EndNote™ har i 25 år varit det intelligentaste sättet att hantera referenser. Med EndNote™ ansluter du enkelt till de bästa tillgängliga databaserna och förenklar samarbetet med dina kollegor.

Prova gratis på
endnote.shop

alfasoft

Läs oss varje kvartal, vecka och dag

DU LÄSER JUST NU Biblioteksbladet på papper – men du vet väl
att det går att läsa oss hela tiden, året om?

- ◆ Webbplatsen biblioteksbladet.se uppdateras varje vardag med nyheter och debatt.
- ◆ Du kan prenumerera på vårt nyhetsbrev som skickas ut på tisdagar vid lunch.

DET HÄR NUMRET av tidningen handlar om Ifla.

Nästa utgåva kommer i februari med ett helt annat tema.

Vad borde vi fördjupa oss i?

Mejla oss på redaktion@biblioteksbladet.se

► tion. Det är vårt ansvar att se till att våra samhällen är välinformerade. Det är vårt ansvar att stödja de sammanhang där vi verkar i att utveckla goda praktiker för informationssökning, sådana som gör det möjligt för dem att skilja den pålitliga informationen från den som är opålitlig och ofta farlig. Det är vårt ansvar att tillämpa våra professionella färdigheter och tekniker för att motverka desinformation.

Vi kan ta initiativ för att uppfylla dessa skyldigheter inom våra institutioner och samhällen. Men ingen av oss kan göra detta ensam. Våra yrkesföreningar, våra utbildningar och vårt internationella förbund måste kunna erbjuda oss de färdigheter och kunskaper som behövs för att ta sig an dessa uppgifter, och styrkan till att fortsätta kämpa trots motstånd och oundvikliga hinder.

Genom Faife och dess andra specialistsektioner har Ifla goda förutsättningar att leda detta viktiga arbete, liksom att bygga vidare på sina prioriteringar de senaste åren och ge sina medlemmar ny energi. Det enorma utbud av professionella kunskaper och aktiviteter som ryms inom Ifla erbjuder en möjlighet att svara på världens stora utmaningar. Lika viktig är Iflas ställning som en professionell representant för en hel bransch, i dialog med andra paraplyorganisationer och erkänt av Unesco, andra internationella aktörer och nationella regeringar. Det erkännandet gör det möjligt för Ifla att tala med auktoritet och att stödja professionen i vårt viktiga arbete.

Men inte mindre viktig är Iflas långa historia och inre sammanhållning. Från

vårt förflutna vet vi att vi kan navigera genom turbulenta perioder, att vi kan blomstra i "intressanta tider". Vi vet att vi kan stå tillsammans i solidaritet för att motsätta oss lögn, propaganda och desinformation och för att upprätthålla fri forskning, sanning och tillgång till information och yttrandefrihet. Genom att göra vårt yrke mer relevant och högre värderat kan vi hjälpa till att forma ett svar på dessa intressanta tider.

Litteratur:

Byrne, Alex (2007). *The politics of promoting freedom of information and expression in international librarianship: the IFLA/FAIFE project*. Lanham MA, Scarecrow.

IFLA (2022). *Plan for securing IFLA's future*. <https://www.ifla.org/news/gb-plan>.

IPCC (2022). *Climate Change 2022: Mitigation of Climate Change. Contribution of Working Group III to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change*. Cambridge University Press, Cambridge, UK and New York, NY, USA.

doi: 10.1017/9781009157926

Utvalt från nätet

Missa inga nyheter. **Biblioteksbladet.se** uppdateras dagligen med material som inte trycks i papperstidningen.

»Om detta blir lag så är det en lag vi inte kommer att följa.«

MOA STOCKSTAD I DEBATTARTIKEL 31 OKTOBER APROPÅ TIDÖAVTALETS SKRIVNINGAR OM ATT KOMMUNAL VERKSAMHET SKA KONTAKTA MIGRATIONSVERKET OCH POLISEN NÄR DE KOMMER I KONTAKT MED MÄNNISKOR SOM VISTAS I SVERIGE UTAN TILLSTÅND.

”Ibland känns det som att vi är lite hyschade”

FÅ VERKSAMHETER har så luddiga beskrivningar och få, om någon, märker av konsekvenser om inte bibliotekslagen följs. I kombination med höga förväntningar på exempelvis digital utveckling kan det ha lett till hierarkiska och svårmanövrerade institutioner.

Kan det ha blivit så att för att driva en fråga måste man peka med hela handen då fältet är så brett och det inte leder till konsekvenser när man inte lyckas?

Har vi chefer som lämnar lite utrymme för andra riktningar än den

de själva stakat ut? Har vi hyschat varandra när vi försökt styra skeppet och är resultatet tystnad? Törs man som bibliotekarie inte driva frågorna man brinner för?

Jag tror att vi skulle behöva hjälp utifrån för att granska det här och jag har ett konkret förslag:

Vi behöver få ett utifrån-perspektiv på biblioteken. Biblioteken behöver mer öppna samtal om sig själva, för ibland känns det som att vi är lite hyschade.

Ur debattartikel av Tommy Bildström, 28 oktober.

Foto: Ylva Sundgren

Helene Öberg.

Inte rädd för politiken

NÄR HELENE ÖBERG blev ordförande för Svensk biblioteksförening tidigare i år hade hon nyss lämnat rollen som statssekreterare hos kulturminister Amanda Lind (MP). Hennes politiska vana kan behövas. Många är rädda för bibliotekens situation i det fall Sverigedemokraterna får makt över kulturfrågorna. Man har pekat på SD-styrda kommuner som Sölvesborg och Svalöv som mörka omen, där det förekommit ingrepp i biblioteksplaner, begränsning av litteratur på vissa språk och motstånd mot önskad programverksamhet.

– Faran är verkligen reell. Ju mer inflytande Sverigedemokraterna får, nationellt och lokalt, desto mer kommer de att försöka sätta sina prioriteringar på arbetet. Så det är absolut på riktigt, och det är en otroligt viktig kamp att ta den här mandatperioden att stå upp för biblioteken och bibliotekslagen, och visa motstånd om man försöker styra biblioteken på ett politiskt sätt, säger Helene Öberg.

Kommer utvecklingen att påverka föreningens arbete?

– Det måste den göra. Biblioteksföreningen kan inte bara stå tyst om vi märker att hela fundamenten för vad ett bibliotek ska vara utmanas.

Intervju 11 oktober.

BIBLIOTEKSBLADET / nr 4 2022
Iflla-numret

Lugnet är tillbaka på Gotland

EFTER STOR turbulens och många som lämnade har arbetssituationen på biblioteken på Gotland vänt till det bättre.

För ett och ett halvt år sedan var situationen en helt annan. Misstron grodde mellan medarbetarna och de dåvarande cheferna. "...när hela din profession, allt det du är, ifrågasätts, då är det klart att man måste säga ifrån", sade Carina Norderäng, skyddsombud på biblioteken på Gotland, när hon beskrev situationen för Biblioteksbladet våren 2021.

Carina Norderäng.

– Nu har vi chefer som bryr sig om oss, både som medarbetare och som människor.

Men Carina Norderäng poängterar att allt inte blir frid och fröjd bara för att cheferna byts ut.

– Vi saknar fortfarande våra kollegor som slutade, vi har haft en hel del personalomsättning. Och det finns fortfarande en del som mår dåligt, folk som säckade ihop ett tag efter den problematiska perioden. Vi har sår och skador som tar tid att läka. Artikel 27 oktober.

Foto: Annika Clemens

Hon gör skillnad i Hammarkullen

Hammarkullsskolan förbättrade resultaten. Skolbibliotekarien Jonna Bruce är en framgångsfaktor.

NÄR TJÄNSTEN SOM skolbibliotekarie i Hammarkullen utlystes var det många som sökte, men bara Jonna Bruce hade den inställning som efterfrågades:

Att vilja något mycket mer med sitt jobb än att låna ut böcker till elever.

Hon är nu inne på sin tredje termin och säger:

– Min tjänst är ganska unik. Det finns inte många skolor som satsar på en heltidsanställd skolbibliotekarie – särskilt inte förhållandevis små lågstadieskolor som den här. Här får

Jonna Bruce.

jag inte bara ekonomiska förutsättningar utan också stor kreativ frihet. Jag äger alla frågor som rör biblioteket; inköp, urval, planering, teknisk utrustning ...

Unikt är också att biblioteket är ett ämne bland andra. Jonna har ungefär tjugo schemalagda

lektionstimmar i veckan, som hon själv planerar och genomför. Då kan det handla om allt från att göra filmade bokpresentationer till att bekanta sig med poesi eller lära sig hitta i en faktabok. Intervju 1 november.

Foto: Artemka/CC

Nationalbiblioteket Vernadsky.

30 förstörda bibliotek

KULTURARV UNDER ATTACK I UKRAINA

LYUBOV DUBROVINAX, chef för Nationalbiblioteket Vernadsky i Ukraina, berättar om hur Kiev beskjuts och att två bomber träffat i närheten av biblioteket. Tak och fönster skadades men de anställda överlevde attackerna.

”Men det påverkar förstås personalens psykiska hälsa. Bibliotekarierna förväntade sig inte ett så cyniskt anfall mot Ukrainas kulturarv och mot dess utbildnings- och vetenskapssektor.”

Hon understryker att biblioteket har klarat världskrig, revolutioner, svält och kommunistregimens förföljelse, men att situationen nu är mycket allvarlig, till stor del för att personalen har halverats sedan kriget började den 24 februari. Artikel 28 oktober.

Det är beklagligt att det fortfarande saknas en stark strategi för bibliotekssektorn. Målen borde vara individens demokratiska delaktighet och samhällets kunskapsutveckling.

Nu är det som det är. Tiden som generalsekreterare är slut och detta är den sista krönika jag skriver för Biblioteksbladet.

Jag har försökt formulera den sedan föreningen gick ut med information om min nya tjänst. En onsdag full av känslor, fina betygelse och en del självrannsakan. Vad har jag egentligen åstadkommit och varför ville jag jobba för biblioteken?

Sex år som generalsekreterare har inneburit en del tillfällen att sätta avtryck. Men tid är en märklig företeelse, det känns lika mycket som jag började igår som att jag jobbat för biblioteken hela livet.

DET BÖRJADE MED en nationell biblioteksstrategi som nu ett antal år senare kan beskrivas som en tummetott. Föreningen har flyttat till nya lokaler, tagit fram en vision, tidningen är omgjord, kommunikationen från föreningen har genomgått en stor förändring, föreningen har en "egen" lokal för möten och jobb, kollegialt har vi haft väldigt roligt.

Ett självklart ställningstagande för hbtq-frågor och alla människors lika värde i en krönika i samband med Ifla i Malaysia skapade rubriker. Pandemi och frågan om när ett bibliotek är ett stängt bibliotek sysselsatte mig och kollegor två julleddig-

heter i rad. Bemannade skolbibliotek är just nu en het fråga och jag vågar påstå att Svensk biblioteksforening på ett eller annat sätt ligger bakom det mesta som skrivs i ämnet. Vi har samverkat, entusiastmerat fler att skriva, uppvaktat politiker, tjtat, letat kontakter, påverkat under avtalsskrivandet i nuvarande regeringen, kampanjat, rapporterat, tagit fram underlag, använt personliga kontakter, ja i stort sett rådbråkat våra huvuden varje dag för att driva frågan i mål.

EN RÖD TRÅD genom mitt arbetsliv är vikten av samarbete. Det går mycket lättare att genomföra verksamhet och förändringar i samarbete och med gemensamma mål. Därför är det beklagligt att det fortfarande saknas en strategi för den samlade bibliotekssektorn. De nationella målen bör vara individens demokratiska delaktighet och samhällets kunskapsutveckling. Det fastslås i bibliotekslagen.

Det räcker inte att använda ordet samverkan som besvärjelse och catchiga one-liners bleknar med tiden. Det behövs att någon tar ledartröjan i vissa frågor, någon annan i andra frågor, att identifiera sin egen makt att leda och gå före i sådant som verksamheten har specialkompetens i. Det borde varje chef med självaktning göra.

Tack för mig!

Karin Linder är avgående generalsekreterare för Svensk biblioteksforening.

Foto: Elisabeth Ohlson

Nominera till Svensk biblioteksforenings styrelse

Nu kan du lämna förslag på ny ledamot i föreningens styrelse. Nominera din kandidat senast 22 januari.

Nominera din kandidat, gärna med motivering, via denna länk: <https://nominera.se/svbib>

Ny styrelseledamot väljs av årsmötet efter förslag från valberedningen. Årsmötet äger rum 12 maj.

Svensk biblioteksforening

KARIN
LINDER

OM SEX ÅR I
BIBLIOTEKENS
TJÄNST

NEX BRITANNICA

Upptäck det engelskspråkiga uppslagsverket Britannica i
NE:s utbud för bibliotek.

Läs mer på [NE.se](https://www.ne.se)